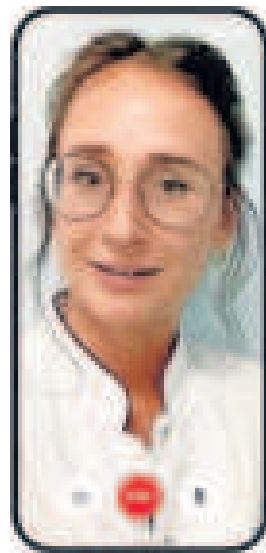

2020, een jaar dat we vooral door corona nooit zullen vergeten. **Tot 31 december schrijven onze verslaggevers verhalen over grote en kleine gebeurtenissen,** over verdriet en hoop, over ruzie en over liefde in het nieuwsjaar dat nu bijna achter ons ligt.

Vloggers namen de kijker mee naar de frontlinie van de coronacrisis

Met dagelijkse vlogs van zorgmedewerkers toonde het tv-programma *Frontberichten* dit jaar de rauwe werkelijkheid van de coronacrisis. „De eenzame dood is voor mij het absolute dieptepunt.” Bedenker en **regisseur Geertjan Lassche** blikt terug.

Dennis Jansen

naar buiten liep en verslag deed van wat er binnen was gebeurd, daar waar het publiek geen zicht op heeft. Stel je nou eens voor dat we dit binnen zouden krijgen?”

En dan gaat het snel. Lassche polst omroep BNNVara, waar enthousiast gereageerd wordt. Een oproep op de radio bij *De Nieuws BV* wordt beantwoord met een vlog van Gor Khatchikyan, een spoedarts uit Utrecht. „Allerlei schijven begonnen te draaien.”

Slagveld

Lassche noemt in het bijzonder de naam van Sander van den Eeden, hoofd Informatieve programma's bij BNNVara. „Hij geloofde erin. BNNVara en ook NPO 2, ze durfden het aan. Dat was uniek. Binnen een mum van tijd werd er een redactie van twintig man samengesteld. Mensen die ik niet kende. Met wie ik voor het eerst ging samenwerken. En dan alleen via Zoom en WhatsApp. Onze WhatsAppgroep leek wel een slagveld van een mitrailleur, zo snel werd er getikt. Vlogs, spraakberichten, mededelingen, commentaren, alles kwam binnen.”

Op vrijdag 20 maart is de eerste aflevering van *Frontberichten*. Videoverslagen van mensen in de frontlinie. Vanuit ziekenhuizen, intensive cares, verpleeghuizen, tehuizen met gehandicapten, maar ook vanuit lege cafés, treinen en dierentuinen. De korte reportages op het verticale beeld van de smartphone maken indruk. Een kaartje op de achtergrond toont de plaatsen waar de filmpjes zijn opgenomen. Met *Frontberichten* 'kijk je het monster corona echt in z'n bek', constateert Lassche. Spoeddokter Gor, longarts Wouter, gehandicaptenbegeleider Elsje, verpleegkundige Ellen, anesthesie-assistent Kim, ze vertellen wat ze doen, wat ze denken en voelen. Ze worden *characters*. Helden uit de zorg.

De beelden en verhalen, ze komen op indringende wijze binnen. De vrouw die plotseling afscheid moet nemen van haar man. Zonder laatste woorden, zonder laatste aanraking. De mistroostigheid van de lege gangen. De verpleegkundigen in maanpakken. De ritten naar crematoria. Tranen en troost als de zieken geen bezoek mogen ontvangen en het

Een donkere avond in mei. Martine, de rijdende doktersassistente uit Oldebroek, is onderweg naar Zwolle. We zien beelden op haar smartphone, die verticaal wordt gehouden. De snelweg, het schijnsel van de lantaarnpalen, de opdoemende verkeersborden, terwijl rechtsboven op het scherm de bekende streepjes staan van bereik, wifi en batterij-inhoud.

Martine is op weg naar een vrouw die net is overleden. De huisarts moet officieel de doodsoorzaak vaststellen. Haar man is in april overleden aan corona. De vrouw moest in quarantaine, kon de kinderen niet meer zien en zat de hele dag op haar kamer. „Ze stopte met eten en drinken, ze wou niet meer”, zegt Martine. Doodsoorzaak? „De kinderen van de vrouw zeiden bijna in koor tegen de huisarts: schrijf maar op: eenzaamheid.”

Het is een van de vele vlogs uit *Frontberichten*, het televisieprogramma dat vanaf 20 maart tot de laatste dag van mei de rauwe werkelijkheid van de coronacrisis in de huiskamers brengt. Dagelijks doen ziekenhuismedewerkers, zorgverleners, uitvaartondernemers, politieagenten, schoonmakers, leraren, dierenverzorgers en kroegeigenaren verslag 'vanaf het front'. „Die naam werd geassocieerd met de oorlog. Zo had ik er zelf nooit over nagedacht. We waren als Nederland, als de wereld, in een crisis beland. En we konden die

laten zien van waar het echt gebeurde: het front”, zegt bedenker Geertjan Lassche (44). Lassche staat in februari van dit jaar in Los Angeles voor de opnamen van *Break Free*, het programma waarin hij jonge mensen portretteert die op avontuur zijn geweest in het buitenland en daar op tragische wijze zijn omgekomen. „De eerste berichten van een vreemd virus uit China sijpelden door. Ik weet nog goed dat ik om me heen keek en mensen, vooral van Aziatische komaf, zag met mondkapjes. Ik dacht: het zal wel.”

Als hij terug is in Nederland nemen de onrustbarende geluiden toe. „Je kijkt naar het nieuws. Naar buitenlandse zenders. Je ziet de beelden in Italië. Dit was toch iets anders dan we dachten”,

‘Ik ging voor het gebouw staan en beeldde me in dat ik een arts was’

– Geertjan Lassche, regisseur

blikt de documentairemaker terug. „Ik had allerlei plannen. Aan het lustrumseizoen van *Break Free* was ik in LA al begonnen. Ik zou dit jaar weer naar de Himalaya gaan voor een tweede bergfilm en een ander project doen. Tegelijk voelde ik dat er iets groots stond te gebeuren. Dat we iets te zoeken hadden in die ziekenhuizen. Ik woon in een dorp waar best veel verpleegkundigen wonen. De trend was dat cameraploegen steeds lastiger de ziekenhuis binnenkwamen, ook omdat je daar aan de leiband van de afdeling voorlichting loopt. Toen dacht ik: wat als we gaan vloggen?”

Begin maart reist Geertjan Lassche af naar het ziekenhuis in Zwolle. „Voor een proefvlog. Ik ging voor het gebouw staan met een telefoon. Ik beeldde mij in dat ik een arts was,

▲ Links naar rechts: ic-verpleegkundige Michelle, spoedarts Gor, gehandicaptenbegeleider Elsje, longarts Wouter en anesthesie-assistent Kim. ▼ Regisseur Geertjan Lassche.

FOTOS BNNVARA, DIK NICOLAI

DIT WAS 2020

NL

zorgpersoneel die rol overneemt.

Lassche en zijn team leiden bijna drie maanden lang een monomaan bestaan. Opgesloten in zijn kantoor aan huis werkt hij met de redactie (op afstand) van 's morgens 07.00 uur tot 's avonds 21.00 uur aan het dagelijkse programma. „Ik was even terug op de redactie van *TweeVandaag* en *Netwerk*, waar ik vroeger werkte. Ik voelde de intensiteit van een groep gepassioneerde mensen die bezig is iets urgents neer te zetten. Het gevoel van de samenleving te pakken. Totaal anders dan mijn werk als documentairemaker, dat vaak een solistisch bestaan is. Het was een monnikenbestaan, maar tegelijk had je het gevoel midden in de crisis te zitten.”

Snelkookpan

Het is een dagelijkse snelkookpan, zoals hij zelf zegt, van vergaderen, ideeën uitwisselen, vlogs verzamelen, selecteren, editen, monteren. „Stressvol ook, want half negen 's avonds moest alles naar Hilversum. Leve de glasvezel. Soms was het kantje boord en belden ze vanuit Hilversum waar de bestanden bleven. Nee, mijn vrouw en zoontje hadden niet veel aan mij. Even snel eten en weer door. Om de dag stond ik om zes uur op om voor de werkdag nog even 10 kilometer hard te lopen. Ik liep nooit richting Hasselt, want daar

ode van paniek en angst.”

Frontberichten wordt dagelijks door zo'n miljoen mensen bekeken, maar Lassche en de redactie krijgen niet alle handen op elkaar. Ziekenhuisdirecties schrikken van de ongefilterde verslaggeving. „Communicatieafdelingen gingen ons dwarszit-

was een coronabrandhaard. Mijn broer en schoonzus wonen er. Ze waren jong, sportief en kregen toch corona. Hoe kon dat? Er was zo veel onwetendheid. We stapten in toen iedereen de kluts kwijt was. Een peri-

ode van paniek en angst.” Ze verboden hun personeel mee te werken. Ik vond het vanzelfsprekend dat de privacy werd gewaarborgd van patiënten en ook van het personeel. Maar op een moment dat de pikorde in een ziekenhuis zo belangrijk wordt dat mensen hun verhaal niet meer kunnen doen, dan heb je aan mij een verkeerde. We kregen een vlog van een ambulanceverpleegkundige in Tilburg, van wie de ouders ziek waren. Hij deed zijn persoonlijke verhaal, maar werd toch teruggelaten. Dat maakte me enorm boos. 'Wat gebeurt hier? Mag je dan in dit land als persoon niet meer je verhaal doen?' Even was ik bang dat het de verkeerde kant op zou gaan en de vlogs zouden stoppen.

„Het frappante: ziekenhuizen die eerst tegenstribbelen, zagen later de waarde van *Frontberichten*. Zo hadden we een ic-verpleegkundige die werd tegengehouden door de communicatieafdeling. Daarna kwam het ziekenhuis bij ons terug en stelde: 'We

willen wel meedoen, maar dan moet een andere dokter het woord voeren'. Uiteraard hebben we dat niet gedaan.”

Honderden uren materiaal stroomden binnen. „Wat mij heel erg aangreep, waren de vlogs van Theo uit Nunspeet. Een verpleegkundige in een aantal verpleeghuizen op de Veluwe. Hij deed verslag in de nachtelijke uren. Ging hij de kamers langs. Zag je de deur opengaan en een oud vrouwtje gekruld op haar bed liggen. Kreunend. 'Ik heb zo'n heufpien, zo'n heufpien.' Ze was zo alleen.”

Dat is waar *Frontberichten* nieuws maakt: het gebrek aan middelen (mondkapjes, beschermende kleding), de schrijnende situaties in verpleeghuizen en zorginstellingen voor gehandicapten. „Ik ben door de vlogs van Elsje met een andere blik naar de gehandicaptenzorg gaan kijken. Wat een ongelooflijke waardering heb ik voor het personeel gekregen.

„We hebben in eerste instantie vastgelegd hoe een land overspoeld werd door corona en in crisis raakte, maar wat we vooral in beeld hebben gebracht, is de eenzame dood. Hoe corona onder de deur van de verpleeghuizen door kroop en daar dood en verderf zaaide. Dat heeft Nederland onderschat. We hebben het laten gebeuren dat oudere mensen eenzaam zijn overleden. Deels doordat we niet wisten hoe we ermee om moesten gaan, deels omdat we niet goed keken. De eenzame dood is voor mij het absolute dieptepunt van de coronacrisis.”

Teamwork

Frontberichten wordt in het voorjaar genomineerd voor de prestigieuze Nipkowschijf, maar ziet de prijs naar *Brieven aan Andalusië* gaan. Toch is die dag van de uitreiking in juni een hoogtepunt. „We kwamen namelijk met de redactie voor het eerst bij elkaar. BNNVara had een terras geregeld. Buiten en op 1,5 meter. Dat kon nog toen. We kenden elkaar alleen van de platte beeldschermen en Zoom. Nu zagen we elkaar opeens in 3D. Ik ben de redactie ook veel dank verschuldigd. Anders dan bij documentaires was dit echt teamwork. We hebben dit samen gedaan.”

Met een lied en passende videoclip brengt Trijntje Oosterhuis een eerbetoon aan *Frontberichten*, dat eind mei stopt. Lassche zorgt voor een passende afsluiting: op 20 december verschijnt zijn film: *Frontberichten, de special*. Daarin blikken de vloggers terug.

De documentaire begint met de staking van het zorgpersoneel in november 2019: ze willen meer loon en minder werkdruk. Lassche: „Niemand weet dan nog iets van de coronacrisis. Er zijn dan wel wat mensen in de samenleving die zich zorgen maken, maar eigenlijk leven we gewoon door. We hebben als Nederland dan totaal niet door hoe belangrijk deze groep mensen gaat worden in het jaar dat volgt.”

► **Frontberichten – De Special is 20 december om 20.15 uur te zien bij BNNVara op NPO 2**

